

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

İŞSİZLİK SİGORTASI UYGULAMALARI

Celal TOZAN

TÜRK-İŞ Sosyal Güvenlik Danışmanı

3344
0Z
002
755

TÜRK-İŞ

Bilgi Merkezi

İÇİNDEKİLER

İşsizlik Sigortasının Amacı	3
İşsizlik Sigortası Kapsamında Olanlar	3
İşsizlik Sigortası Kapsamına Girmeyen Sigortalılar	5
İşsizlik Sigortasının Prim Oranları ve Tarafları	7
İşsizlik Sigortasından Sağlanan Yardımlar	8
Ödemeye Yönelik Yapılacak Yardımlar	8
Hizmete Yönelik Yardımlar	8
İşsizlik Ödeneğinden Yararlanma Koşulları	9
İşsizlik Sigortasından Yararlanılmayan Haller	11
İşsizlik Ödeneğinin Hesaplanması	12
İşten Ayrılma Bildirgesinin Düzenlenmesi	13
İşsizlik Ödeneğini Talep Etme	13
Başvurunun Sonuçlandırılması	15
İşsizlik Ödeneğinin Ödenmesi	15
İşsizlik Ödeneğinin Süresi	16
İşsizlik Ödeneği Almakta İken İşe Giren ve Yeniden İşsiz Kalan Sigortalının Durumu	16
Hastalık ve Analık Sigortası Primlerinin Ödenmesi	17
Özelleştirme Nedeniyle Hizmet Akdi Feshedilen Sigortalıların Durumu	17
Eylemli Askerlik Nedeniyle İşten Çıkarılanların Durumu ile Grev ve Lokavt Hali	18
İşsizlik Ödeneğinden Yapılan Kesintiler ve Yersiz Yapılan Ödemeler	18
Yapılan Uygulamaya İtiraz	18
Emekliye Ayrılan Sigortalılar	19
İşsizlik Ödeneği Alma Hakkında Diğer Nedenler	19
İşsizlik Ödeneğinin Nedeniyle Kesilmesi	20
İşsizlik Ödeneğinden Kesinti Yapılamayacağı	20

TARİH:

Demirbaş No: ..6.755

Tasnif No: ..36.8.44...TQZ 2002

İşsizlik Sigortasının Amacı

İşsizlik sigortası, çalışma istek ve iradesinde olan sigortalı işçinin, kendi iradesi dışında işini kaybetmesi halinde Yasada öngörülen koşullarda, belirlenen yardımların yapılmasını amaçlamaktadır.

İşverenin ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışı ve sağlık nedeniyle iş akdini fesh etmek zorunda kalan sigortalı işçiler, süresi belirli hizmet akdi ile çalışan ve sürenin sonunda sözleşmesi yenilenmediği için işsiz kalan sigortalı işçiler ve gemilerde belirli bir sefer için işe alınan ve seferin sonunda işsiz kalan sigortalı işçilerde iradesi dışında işini kaybeden nitelikte kabul edilerek işsizlik sigortası yardımlarından yararlanmaları öngörülmüştür.

İşsizlik Sigortası Kapsamında Olanlar

İşyerinin büyüklüğü ne olursa olsun, kaç sigortalı işçi çalıştırır- sa çalışırsın aşağıdaki nitelikleri belirtilen sigortalı işçiler yasa ile zorunlu olarak işsizlik sigortası kapsamına alınmıştır.

Buna göre;

1- 506 sayılı Kanununun 2 inci maddesine göre bir hizmet akdine dayanarak bir veya bir kaç işveren tarafından çalıştırılan sigortalılar,

Sosyal güvenlik kurumlarından dul veya yetim aylığı alanlar ile 506 sayılı kanuna göre sürekli iş göremezlik geliri alanlardan 506 sayılı Kanununun 2 inci maddesine tabi çalışanlar dahil.

2- 506 sayılı Kanununun 20 inci maddesinde belirtilen özel emekli sandıklarından aşağıda yazılı Sandıklara tabi olarak çalışanlar.

- T.Tütüncüler Bankası A.Ş. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı.
- Şekerbank T.A.Ş Memur ve Hizmetlileri Sigorta ve Emekli Sandığı Vakfı.
- Yapı ve Kredi Bankası A.Ş
- T.Emlak Bankası T.A.Ş. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı.

- Akbank T.A.Ş Mensupları Tekaüt Sandığı Vakfı.
 - T.Ticaret Bankası Emekli Sandığı Vakfı.
 - T.Kredi Bankası A.Ş Memur ve Müstahdemleri Sosyal Sigorta ve Yardım Sandığı Vakfı.
 - T.Garanti Bankası A.Ş Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı.
 - T.Sanayi Kalkınma Bankası T.A.Ş Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı.
 - T.İş Bankası T.A.Ş Mensupları Emekli Sandığı Vakfı.
 - Doğan Sigorta A.Ş Mensupları Emekli Sandığı Vakfı.
 - T.Dış Ticaret Bankası A.Ş Mensupları Emekli Sandığı Vakfı.
 - T.Vakıflar Bankası T.A.Ş Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı.
 - Osmanlı Bankası A.Ş Türkiye Personeli Emekli Sandığı Vakfı.
 - Milli Reasürans Mensupları Emekli Sandığı Vakfı.
 - Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi Mensupları Emekli Sandığı Vakfı.
 - Pamukbank T.A.Ş Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı.
 - Eskişehir Bankası Mensupları Emekli Sandığı Vakfı.
 - Türkiye Genel Sigorta A.Ş Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı.
 - Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı.
 - Şeker Sigorta A.Ş Personeli Sigorta ve Yardım Sandığı Vakfı.
- (Yukarıda sayılan sandıklara tabi olarak sözleşmeli statüde çalışanlar kapsam dışındadır)

- Çiftçi Mallarını Koruma Bekçileri
- Büyük ve Orta Ölçekli Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığında sigortalı olarak çalışan personel,
- T.R.T.'de kadro karşılığı sözleşmeli olarak 285 sayılı T.R.T. Kanununun 50/h maddesine göre sözleşmeli olarak çalıştırılan personel,
- Vakıflarca kurulan ve 2547 sayılı Kanuna tabi olmayan üniversitelerde hizmet akdi ile çalışan personel.

3) Mütakabiliyet (karşılıklılık) ilkesine göre bir hizmet aktine istinaden ülkemizde çalıştırılan yabancı uyruklu sigortalılar;

F.Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa, İsviçre, İngiltere, İsveç, Libya, Hollanda, Norveç, Danimarka, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Makedonya uyruklu olanlar.

Ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi imzalayan ülkelerin yurttaşları da bu kapsama girecektir.

İşsizlik Sigortası Kapsamına Girmeyen Sigortalılar

İşsizlik sigortası kapsamına alınacakların belirlenmesinde hizmet akdi ilkesi temel alındığından genel idare hukukuna tabi olarak çalışanlarla, nam ve hesabına bağımsız olarak çalışanlar, süresiz tarım işlerinde çalışanlar kapsam dışı bırakılmışlardır.

Hizmet akdi ile çalışmalarını nedeniyle 506 sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca sigortalı olmalarına rağmen bazı kanunlara tabi olarak çalışan sigortalılar da 4571 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle işsizlik sigortası kapsamından çıkartılmışlardır.

İşsizlik sigortası kapsamına girmeyen sigortalılar aşağıda sayılmıştır.

1- Yabancı uyruklu sigortalılardan, ülkemizle ikili sosyal güvenlik sözleşmesi akdetmemiş ülke vatandaşları,

2- 506 sayılı Kanununun 3 . maddesinde belirtilen sigortalı sayılmayanlar.

3- 506 sayılı Kanununun 85. Maddesi ne göre isteğe bağlı sigortaya devam edenler.

4- 506 sayılı Kanununun 86. maddesine istinaden topluluk sigortasına tabi olanlar. (Topluluk Sigortasına tabi Avukat ve Noterler ile sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmiş ülkelerdeki Türk işverenlerinin yanlarında çalıştırdıkları Türk işçileri)

5- 506 sayılı Kanununun Ek 10. maddesi ile Kanun kapsamına alınmış olanlar:

– Film, tiyatro, sahne, gösteri, ses ve saz sanatçıları, müzik, resim, heykel dekoratif ve benzeri diğer uğraşları içine alan bütün sanat kollarında çalışanlar ile düşünür ve yazarlar.

6- 506 sayılı Kanununun Ek 13. maddesi ile 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha kanununda belirtilen genel kadınlar.

7- 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalılar Kanununa tabi sigortalılar.

8- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olanlar.

9- 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel kanununa tabi çalışanlar.

10- 3269 sayılı Uzman Erbaş kanunu statüsünde çalışanlar.

11- Uzman Jandarma kanununa tabi olanlar.

12- 2822 sayılı Hakimler Savcılar kanununa tabi olanlar.

13- 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 34. maddesine göre çalışan yabancı uyruklu öğretim üyeleri,

14- 2914 sayılı Yüksek Öğrenim Personel kanununa tabi olanlar.

15- 233 ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler ile 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat kanunlarındaki hükümlere göre sözleşmeli personel statüsünde çalışanlar.

16- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre geçici personel statüsünde çalıştırılanlar.

17- 506 sayılı Kanunun Geçici 20 inci maddesinde belirtilen özel emekli sandıklarından sayılmakla birlikte, 5590 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları ve Türkiye Ticaret Sanayi Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Kanunu kapsamında çalışan sözleşmeli ve geçici personel ile hizmetliler.

18- Ziraat Odaları ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği Personeli.

19- Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli, adi malul, vazife malullüğü veya yaşlılık aylığı alıp da sosyal güvenlik destek primi ödeyerek ya da ödemeyerek çalışanlar.

21- 2821 sayılı sendikalar Kanununa 29. maddesi üçüncü fıkrası uyarınca sigortalı olabilen sendika başkanı ve yönetim kurulu üyeleri.

İşsizlik Sigortasının Prim Oranları ve Tarafları

İşsizlik sigortasının primleri 01.06.2000 tarihinden itibaren kesilmeye başlanmıştır.

İşsizlik sigortasına işçi işveren ve devlet üçlüsü prim ödemektedir.

İşsizlik sigortasına sigortalı işçinin prime esas kazançlar üzerinden;

Sigortalı hissesi olarak %2 oranında,

İşveren hissesi olarak %3 oranında,

prim kesilerek ödenmektedir.

Devlet ise %2 oranında katkıda bulunmaktadır. Olası açıkları da Devlet tarafından kapatılacaktır.

2002 Bütçe Kanunu ile 01.01.2002 ile 31.12.2002 tarihleri arasındaki sürede prim oranları birer puan düşürüldüğünden, bu tarihler arasında işçi hissesi %1, işveren hissesi %2, Devlet hissesi %1 olarak uygulanacaktır. 01.01.2003 tarihinden itibaren prim oranları yukarıdaki oranlara çıkarılacaktır.

İşsizlik Sigortasından Sağlanan Yardımlar

İşsizlik sigortasında ödemeye ve hizmete yönelik yardımlar öngörülmüştür.

Ödemeye Yönelik Yapılacak Yardımlar :

1- İşsizlik ödeneğinin verilmesi.

2- İşsizlerin işsizlik ödeneği aldığı sürece hastalık ve analık sigortası primlerinin ödenmesi ve böylece sigortalı işsiz işsizlik ödeneği aldığı süre içinde istirahatlı kaldığı sürece geçici iş göremezlik ödeneği alması.

Sigortalı işsize işini kaybettiği tarihten itibaren işsizlik ödeneği verileceği gibi ödenek aldığı sürece hastalık ve analık sigortası primleride İŞKUR tarafından ödeneceğinden Sosyal Sigorta Kanunu'nda öngörülen sağlık yardımlarından çalıştığı sürede olduğu gibi aynen yararlanmaya devam edecektir. Kurum hekimi tarafından istirahat verildiği takdirde istirahat süresince geçici işgöremezlik ödeneği olacaktır.

Hizmete Yönelik Yardımlar

1- İşsizin iş bulmasına yardımcı olunması

2- İşsize meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi verilmesi,

3- İşsize danışmanlık hizmeti verilmesi

Sigortalı işsize ödemeye ve hizmete yönelik yardımlar işini kaybettiği ildeki Türkiye İş Kurumu İl Müdürlüklerince yapılacaktır.

Sigortalı işsize İŞKUR tarafından bulunacak yeni işin mesleğine uygun, son çalıştığı işin ücret ve çalışma koşullarına yakın, ikamet ettiği belediyenin mücavir alanının sınırları içinde olması gerekmektedir. Ancak sigortalı işsizin isteği ile başka bir işe yerleştirilmesi de mümkündür.

İŞKUR tarafından yayınlanan tebliğ ile büyük şehir belediyelerinde mücavir alan sınırları büyük şehir belediye sınırları kabul edilmiştir. (Ancak bu durum yargı kararları ile çelişkilidir. Kanundaki belediye mücavir alan sınırları kavramından her belediyenin kendi mücavir alan sınırının kabul edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Doğacak uyuşmazlıklar sonucu yargı kararlarıyla bu sorun çözüme kavuşacaktır.)

Sunulacak diğer önemli bir hizmet ise sigortalı işsizlerin mesleğini geliştirme ya da yeni bir meslek edindirme kurslarına tabi tutularak iş yerleştirmeye yönelik çalışmalardır.

İŞKUR sigortalı işsizlerin ikameti dışındaki bir yerde kurs düzenlemesi durumunda kursa katılacak işsizlere harcırah verecektir.

İşsizlik Ödeneginden Yararlanma Koşulları

İşsizlik ödeneğinden yararlanma koşulları sigortalı işçinin işsizlik ödeneğinden yararlanması için yasanın öngörülen şartlarda işini kaybetmesi ve yeterli prim ödeme gün sayısını tamamlamış olması şarttır.

Prim ödeme gün sayısına yönelik olarak iki koşul aranmaktadır.

1- İşini iradesi dışında kaybettiği tarihten önceki 3 yıl içinde toplam asgari 600 gün işsizlik sigortası primi ödemiş olması,

2- İş akdinin fesh edildiği tarihten önce 120 gün kesintisiz olarak işsizlik sigortası primi ödemiş olması,

İş akdinin fesh edildiği tarihten önce ödenmesi gereken 120 günlük prim gün sayısının hesabında sigortalı işçinin hizmet akdinin devam etmesi koşulu ile aşağıda belirtilen nedenlerle adına prim ödenmeyen süreler dikkate alınmayacaktır. Bir başka söyleyişle 120 günlük prim ödeme gün sayısı hesaplanır iken bu süreler düşülerek hesaplanacaktır. Ancak prim ödenmeyen bu süreler için işverenler tarafından verilen belgelerin Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından da

kabulü gerekir. Aksi takdirde o aylar için sosyal Sigortalar Kurumu resen 30 gün üzerinden prim tahakkuk ettirerek işverenden tahsil edecektir.

Söz konusu süreler şunlardır.

- Hastalık nedeniyle prim ödenmeyen süreler,
- Ücretsiz izin kullanılması nedeniyle prim ödenmeyen süreler,
- Disiplin cezası uygulanması nedeniyle prim ödenmeyen süreler,
- Göz altına alınma nedeniyle prim ödenmeyen süreler,
- Mahkumiyetle sonuçlanmayan tutukluluk nedeniyle prim ödenmeyen süreler,
- Kısmi istihdam nedeniyle prim ödenmeyen süreler,
- Grev, lokavt uygulaması, ekonomik kriz veya genel hayatı etkileyen olaylar ya da doğal afetler nedeniyle işyerinde faaliyetin durdurulması veya ara verilmesi nedeniyle prim ödenmeyen süreler.

Örneğin iş akdi iradesi dışında 05.02.2002 tarihinde sona eren sigortalı işçi 2002/Ocak ayı içinde yukarıda sayılan herhangi bir nedenle 10 günlük ücretsiz izin kullanmış ise 120 günün hesabında ücretsiz izin kullandığı 10 günlük süre düşülerek Ocak ayı 20 gün olarak dikkate alınacaktır. Prim gün sayısında kesinti sözkonusu olmayacaktır.

Sigortalı işsiz işsizlik ödeneğinden yararlanabilmesi için yukarıda belirtilen prim ödeme gün şartını yerine getirmiş olmasının yanında hizmet akdinin de aşağıda belirtilen nedenlerle fesh edilmiş olması gerekmektedir.

- Hizmet akdinin ihbar önellerine uygun olarak işveren tarafından feshedilmesi,

- Hizmet akdinin sağlık sebepleri, işverenin kanunda belirtilen ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışları dolayısıyla bizzat sigortalının kendisi tarafından feshedilmesi,
- İşçinin kendi kastından veya derli toplu olmayan yaşayışından kaynaklanan hastalığına bağlı devamsızlığı veya bulaşıcı ya da işi ile bağdaşmayan bir hastalığı ile işyerinde işçiyi bir haftadan fazla süre ile çalışmaktan alıkoyan bir zorlayıcı sebebin ortaya çıkması halinde işveren tarafından hizmet akdinin feshedilmesi.
- Belirli süreli hizmet akdi ile çalışmakta iken sürenin bitiminde iş akdinin yenilenmeyip işsiz kalınması,
- İşyerinin el değiştirmesi veya başkasına geçmesi , kapanması veya kapatılması, işin veya işyerinin niteliğinin değişmesi nedenleriyle işten çıkarılmış olunması,
- Özelleştirme nedeniyle hizmet akdinin sona erdirilmesi,
- Gemilerde belirli bir sefer için göreve alınması ve seferin sonunda işsiz kalması.
- İş Kanunu, Basın İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu kapsamına girmeyen ancak hizmet akitleri toplu iş sözleşmeleri ile ya da Borçlar Kanununun ilgili maddelerine göre yapılanların yukarıda da sayılı nedenlerden biri ile hizmet akitlerinin sona ermesi.

Prim ödeme gün şartını yerine getiren sigortalı işsiz yukarıdaki nedenlerden birisi ile işini kaybettiği takdirde işsizlik ödeneği almaya hak kazanacaktır.

İşsizlik Sigortasından Yararlanılmayan Haller

İş akdinin sona erdiği tarihten önceki süre içinde 120 günü olmak üzere 3 yıl içinde asgari toplam 600 gün işsizlik sigortası primi ödemeyenler ile aşağıda belirtilen nedenlerle iş akdi sona erenler işsizlik sigortasından yararlanamazlar.

- Hizmet akitlerini kendi istek ve iradeleri ile feshedenler,
- Muvazzaf askerlik görevi nedeniyle hizmet akitleri feshedilenler,
- Hizmet akdi kanunda öngöröldüğü şekilde sona ermiş dahi olsa, herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan gelir veya aylık alanlar
- Hizmet akitleri grev, lokavt veya kanundan doğan ödevler nedeniyle askıya alınmış olanlar,
- Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan halleri nedeniyle hizmet akitleri işverenler tarafından feshedilmiş bulunanlar.

İşsizlik Ödeneğinin Hesaplanması

İşsizlik Ödeneği, sigortalının akdinin feshedildiği tarihten önceki son dört aylık prime esas kazançlarının ortalamasına göre bulunacak, günlük kazancının net miktarının yarısı olarak hesaplanacaktır.

Hesaplanacak aylık işsizlik ödeneğinin miktarı 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan cari asgari ücretin aylık net tutarından fazla olmayacaktır.

Hesaplanan işsizlik ödeneğinin aylık net tutarı, aylık net asgari ücret miktarından fazla ise asgari ücretin net tutarı kadar ödeme yapılacaktır.

Örneğin;

Çalıştığı son dört ay süresince aylık olarak asgari ücret düzeyinde ücret alan bir sigortalı işsiz, aylık prime esas kazancı 222.000.750.-TL.dir. Bu kazanç dikkate alındığında sigortalı işsiz, günlük ortalama net kazancı 5.452.118.-TL., günlük işsizlik ödeneği ise bu miktarın %50 si olan 2.726.059.-TL.dir. Buna göre, sigortalı işsiz aylık işsizlik ödeneği miktarı, $(2.726.059 \times 30) - (2.726.059 \times 30 \times 0.006) = 81.291.078.-TL.$ dir. Bu miktar aynı zamanda bugün için uygulanacak en düşük işsizlik ödeneği miktarını da

göstermektedir. (Aylık işsizlik ödeneği, günlük ortalama net kazancın 30 ile çarpımından binde altı oranında damga vergisi düşülerek hesaplanır.)

Son dört aylık prime esas kazancın aylık ortalaması 600.000.000.-TL. olan sigortalı işsizin, bu kazanç dikkate alındığında günlük ortalama net kazancı 14.480.000.-TL., günlük işsizlik ödeneği ise bu miktarın %50 si olan 7.240.000.-TL. dir. Buna göre, alınacak işsizlik ödeneği miktarı; $7.240.000 \times 30 = 217.200.000$.-TL. dir. Ancak, işsizlik ödeneği miktarı, asgari ücretin netini geçemeyeceği için ödenecek miktar net asgari ücret (1/1/2002-30/06/2002 tarihleri arasında geçerli olan aylık net asgari ücret 163.563.537.-TL.) kadar olacaktır. Bu miktardan damga vergisi düşülecek ve verilecek ödenek miktarı $163.563.537 - (163.563.537 \times 0.006) = 162.582.156$.-TL. olacaktır. Bu ödenek aynı zamanda bugün için verilecek en yüksek işsizlik ödeneği miktarını da göstermektedir.

İşsizlik ödeneğinin hesaplanmasında esas alınan asgari ücret ödemeyi kapsayan dönemde geçerli olan asgari ücrettir.

İşten Ayrılma Bildirgesinin Düzenlenmesi

İradesi dışında iş akdi feshedilen sigortalıya, işvereni tarafından akdin sona erdiği tarihten itibaren 15 gün içinde örneği İŞKUR tarafından düzenlenen işten Ayrılma Bildirgesi düzenlenecektir.

İşveren 15 gün içinde üç nüsha olarak işten ayrılma bildirgesi düzenleyip bir örneğini sigortalıya, bir örneğini ise İŞKUR'a göndermek, bir örneğini de dosyasında saklamak zorundadır.

Süresi içinde işten ayrılma bildirgesini düzenleyip İŞKUR'a ulaştırmayan veya hiç düzenlemeyen işveren hakkında idari para cezası uygulanacaktır.

İşsizlik Ödeneğini Talep Etme

Sigortalının işsizlik ödeneği alabilmesi için, işinin sona erdiği tarihten itibaren en geç 30 gün içinde o yerdeki Türkiye İş Kurumu Müdürlüğüne bizzat başvurmak zorundadır.

İş akdi sona eren sigortalı işsizin işvereni işten ayrılma bildirgesini de düzenleyerek vermiş ise,

- Resmi kimlik belgesi,
- İşten ayrılma bildirgesi,

İle birlikte iş akdinin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün içinde işyerinin bağlı bulunduğu yerdeki İŞKUR İl Müdürlüğüne şahsen müracaat edecektir.

İşveren İşten Ayrılma Bildirgesi Düzenlememiş ise

- Talep dilekçesi,
- Kimlik belgesi,

İle birlikte yine iş akdinin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün içinde şahsen işyerinin bağlı olduğu yer İŞKUR Müdürlüğüne müracaat edilecektir.

İş akdinin sona erdiği tarihten itibaren mücbir nedenler hariç 30 gün içinde İŞKUR'a başvurulmaması halinde gecikilen süre işsizlik ödeneği almaya hak edilen süreden düşülecektir.

Hukukumuzda göre mücbir sebep sayılacak haller aşağıda gösterilmiştir.

- a) Eş, çocuk, anne, baba veya kardeşlerinden birinin vefatı ya da resmi kurum veya kuruluşlardan alınacak doktor raporu ile kanıtlanmak kaydıyla kendisinin veya bu maddede sayılanlardan birinin hastalık hali,
- b) Yangın, yer sarsıntısı, sel baskını gibi doğal afetler,
- c) Herhangi bir nedenle ulaşımın imkansız hale gelmesi,
- d) Kanuni bir ödevin yerine getirilmesi,
- e) Muvazzaf askerlik hizmetinin yerine getirilmesi,
- f) Gözaltına alınma hali,
- g) Hükümlülükle sonuçlanmayan tutukluluk hali,

- h) Savaş, sıkıyönetim, olağanüstü hal gibi durumlar,
- i) Salgın hastalık nedeniyle karantinaya alınması.

Yukarıda belirtilen nedenlerle geç başvurulduğunun belgelenmesi halinde hak kaybı söz konusu olmayacaktır. Aksi takdirde 30 günden sonra geçecek her süre hak edilen işsizlik ödeneği süresinden düşecektir.

Örneğin 180 günlük ödeneye hak kazanan sigortalı işsiz mücbir neden göstermeden İŞKUR'a iş akdinin sona erdiği tarihten 65 gün geçtikten sonra başvurmuş ise başvuru için öngörülen 30 gün hariç 35 gün geç başvurduğu için 145 gün işsizlik ödeneğinden yararlanacaktır.

Başvurunun Sonuçlandırılması

İŞKUR sigortalı işsiz başvurusunu, başvuru tarihini izleyen ay sonuna kadar sonuçlandırmak zorundadır.

İŞKUR işten ayrılma bildirdesini, gerektiğinde Sosyal Sigortalar Kurumu kayıtlarını da inceleyerek en geç başvuruyu takip eden ay sonuna kadar sonuçlandırıp kararını sigortalı işsize bildirecektir. Şayet sigortalı işsiz ödeneye hak kazanmamış ise İŞKUR kararında ödeneye neden hak kazanmadığı açıkça belirtecektir.

İşsizlik Ödeneğinin Ödenmesi

İşsizlik ödeneği, aylık olarak işsiz sigortalı adına açılacak banka hesaplarına havale edilerek ödenecektir.

İlk ödenek sigortalının işini kaybettiği ayı takip eden ay sonunda verilecektir.

İşsizlik ödeneğinin hesaplanmasında bir ay 30 gün olarak kabul edilecek ay içinde işini kaybeden veya yeniden işe giren sigortalıya işsizlik ödeneği hakkettiği süre kadar kıst olarak ödenecektir.

Belirlenen işsizlik ödeneği miktarının sonradan prime esas kazançların sınırlarının yükseltilmesi halinde artırılması mümkün olacaktır.

İşsizlik Ödeneğinin Süresi

İşsizlik ödeneğinin süresi, prim ödeme gün sayısına göre kademeli olarak artırılarak belirlenmiştir.

Buna göre 600 gün prim ödemiş olanlara 180 gün,
900 gün prim ödemiş olanlara 240 gün,
1080 gün prim ödemiş olanlara 300 gün,
süre ile işsizlik ödeneğinden yararlanacaklardır.

İşsizlik ödeneği süresinin herhangi bir nedenle uzatılması söz konusu değildir. Belirlenen süre içinde yeni bir iş bulamayan sigortalının işsizlik ödeneği ve analık hastalık sigortası primlerinin ödemesi sürenin bitiminde sona erer.

İşsizlik Ödeneği Almakta İken İşe Giren ve Yeniden İşsiz Kalan Sigortalının Durumu

İşsizlik ödeneği alan sigortalının işsizlik ödeneği alma süresi dolmadan, yeni bir işe girmesi halinde işsizlik ödeneği işe başladığı tarihten itibaren kesilir.

Ancak sigortalı yeni girdiği işinden de iradesi dışında çıkartılırsa, akdinin fesh edildiği tarihten önceki sürede yeni işle işsizlik ödeneği alabilmesi için gerekli olan prim ödeme gün sayısını yerine getirmemiş ise, önceden kalan süre kadar işsizlik ödeneği alabilir. Ancak yeni işinden yeterli prim ödeyerek ayrılmış ise yeni hakkettiği süre kadar işsizlik ödeneği alır.

Örneğin 180 gün işsizlik ödeneğine hak kazanmış olan sigortalı işsiz 120 gün ödenek aldıktan sonra yeni bir işe girdi ise 120 inci gün işsizlik ödeneği kesilecektir. Söz konusu sigortalının iradesi dışında yeniden işini kaybetmesi halinde işsizlik ödeneğinden yararlanması için ikinci kez işini kaybettiği tarihten önceki sürede 120 günü olmak üzere 3 yıl içinde toplam en az 600 gün asgari prim

ödemiş olması gerekecektir. Şayet prim ödeme gün sayısı koşulları yerine gelmemiş ise önceki süreden kalan 60 gün süre ile işsizlik ödeneği alabilecektir.

Hastalık ve Analık Sigortası Primlerinin Ödenmesi

İşsizlik ödeneği hak kazanacak şekilde işini kaybeden sigortalının işsizlik ödeneği aldığı süre kadar hastalık ve analık sigortaları primleri de İş Kur tarafından ödenecektir.

Bu nedenle sigortalı işsiz kendisi, hastalık ve analık sigortasından yararlanan aile fertleri fiilen prim ödemeye devam eden sigortalılar gibi Sosyal Sigortalar Kurumunun hastalık ve analık yardımlarından yararlanacaklardır.

Sigortalı işsiz kurum hekimleri tarafından istirahatlı bırakıldığı takdirde istirahatlı kaldığı sürece geçici iş göremezlik geliri alabilecektir.

Geçici iş göremezlik ödeneği aldığı sürece işsizlik ödeneği verilmeyecektir.

Özelleştirme Nedeniyle Hizmet Akdi Feshedilen Sigortalıların Durumu

Özelleştirme nedeniyle hizmet akdi fesh edilen sigortalılara öncelikle iş kaybı tazminatı ödenecektir.

Bu sigortalılara iş kaybı tazminatı ödendiği sürece işsizlik ödeneğinin verilmesi söz konusu olamayacaktır.

İş kaybı tazminatı ödeme süresi biten sigortalı yeni bir işe girmemiş ise, hak ettiği işsizlik ödeneği süresinden iş kaybı tazminatı aldığı süre mahsup edilerek kalan süre kadar işsizlik ödeneği alabilecektir.

Örneğin 150 gün iş kaybı tazminatı almaya hak kazanmış olan işsiz 180 gün işsizlik ödeneğine hak kazanacak şekilde işini kaybetmiş ise 120 gün iş kaybı tazminatı aldıktan sonra 60 gün de işsizlik ödeneği alabilecektir.

Eylemli Askerlik Nedeniyle İşten Çıkarılanların Durumu ile Grev ve Lokavt Hali

Eylemli (Muvazzaf) askerlik görevini yapmak üzere işten ayrılan sigortalının işsizlik ödeneğinden yararlanması mümkün değildir.

Ancak işsizlik ödeneği almakta iken herhangi bir nedenle silah altına alınan sigortalının sadece silah altında kaldığı sürece kendisine ödenek verilmeyecektir. Geçici olarak silah altına alınma süresi sona erdiğinde hakkettiği süre kadar ödenek almaya devam edecektir.

Grev ve lokavt uygulaması nedeniyle çalışmayan sigortalılarda işsizlik ödeneği verilmeyecektir.

İşsizlik Ödeneğinden Yapılan Kesintiler ve Yersiz Yapılan Ödemeler

İşsizlik ödeneğinden damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılamayacaktır. İşsizlik ödeneğinin nafaka borcu dışında, haciz edilmesi, bir başka kişiye devir ve temlik edilmesi de mümkün değildir.

Sigortalının kusuru yüzünden fazla yapıldığı belirlenen ödenek tutarı, faizi ile birlikte ilgiliden geri alınacaktır.

Yapılan Uygulamaya İtiraz

Sosyal Sigortalar Kurumunun veya İş Kur'un işsizlik sigortası uygulamalarına karşı sigortalıların itiraz hakkı bulunmaktadır.

İtiraz;

SSK'nun yaptığı uygulamaya karşı ise, işlemin yapıldığı tarihten itibaren 15 gün içinde bu kuruma;

İŞKUR'un yaptığı uygulamaya karşı ise işlemin yapıldığı tarihten itibaren 15 gün içinde bu kuruma

Yapılacaktır.

Her iki kurumda itirazın; kendisine ulaştığı tarihten itibaren 30 gün içinde inceleyip sonucunu bildirmek zorundadır.

Kurumlara yapılan itiraz sigortalının mahkemeye başvurma hakkını ortadan kaldıramamaktadır.

Emekliye Ayrılan Sigortalılar

Emeklilik nedeniyle işten ayrılan sigortalıya işsizlik ödeneği verilmeyecektir.

Çalışma hayatı boyunca hiç işsizlik ödeneği almamış olan sigortalıya, emekli olduğu tarihte işsizlik sigortasına ödediği primlerinin kendisine iade edilmesi mümkün değildir.

İşsizlik Ödeneği Alma Hakkını Düşüren Nedenler

Aşağıdaki durumlarda işsizlik ödeneği alan sigortalının ödeneği kesilecektir.

- İŞKUR tarafından belediye mücavir alana sınırları içinde teklif edilen işi haklı bir neden olmaksızın reddetmek,
- Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden, gelir veya aylık almak,
- İşsizlik ödeneği alınırken gelir getirici bir işte çalışmak.

Yukarıda belirtilen nedenlerle ödeneği kesilen sigortalı işsize bu nedenlerin ortadan kalkması durumunda dahi yeniden ödeneğinin verilmesine başlanmaz.

Bu nedenler mutlak hak düşürücü nedenlerdir.

- Haklı bir neden olmadan, Kurum tarafından önerilen meslek eğitimine iştirak etmemek veya eğitimin yarıda bırakmak ya da Kurumun çağrılarına zamanında icabet etmemek gibi hallerde de işsizlik ödeneği kesilir. Ancak, bu hallerin haklı bir nedene dayandığının belgelenmesi ile sona ermesi durumunda bir başka söyleyişle sigortalı işçinin meslek eğitimine devam etmeye başlaması, İŞKUR tarafından yapılan çağrının gereğinin yerine getirmesi durumunda, ödemeler yeniden baş-

lar. Şu kadar ki, bu şekilde yapılacak ödemenin süresi başlan-
ğıta belirlenmiş olan toplam hak sahipliği süresinin sona er-
diği tarihi geçmez.

İşsizlik Ödeneğinin Nakli

İşsizlik ödeneği almakta iken ikametgahı değişen sigortalı işsiz kendi isteği ile dosyasını yeni ikametgahının bulunduğu yerdeki İŞKUR Müdürlüğüne naklettirebilir.

Sigortalı işsizin dosyasını yeni ikametgahının bulunduğu yerdeki İŞKUR Müdürlüğüne naklettirmesi için yazılı başvurusu gerekir.

İşsizlik Ödeneğinden Kesinti Yapılamayacağı

İşsizlik ödeneğinden nafaka borcu dışında hiçbir nedenle kesinti yapılamaz. İşsizlik Ödeneğinin haczedilmesinin söz konusu olmayacağı gibi devir ve temlik edilmesi de olanaksızdır.

Kaynaklar :

- 1- İşsizlik Sigortası Kanunu
- 2- İşsizlik sigortası kanunu uygulama tebliğleri (1, 2, 3)
- 3- Celal Tozan'ın "İşsizlik Sigortası Uygulamaları" adlı Kitabı Oluş Yayıncılık Ankara.
- 4- Celal Tozan'ın Yaklaşım Dergisi'nin 2000 yılı sayılarındaki yazıları.

TURK-IS Bilgi Merkezi

368 44 TOL 2002